

УДК 339.13

ЯСЬКО Юлія, аспірант кафедри економічної теорії та конкурентної політики КНТЕУ

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Досліджено сутність та зміст конкурентної політики держави. Обґрунтовано необхідність чітко розрізняти процес розроблення і процес реалізації конкурентної політики держави. Визначено систему цілей конкурентної політики, проаналізовано інструменти реалізації конкурентної політики. Доведено необхідність прогнозування стану конкурентного середовища на ринках товарів та послуг.

Ключові слова: конкурентна політика держави, товарний ринок, конкурентне середовище, цілі конкурентної політики, інструменти конкурентної політики.

© Ясько Ю., 2013

24

 ISSN 1727-9313. ВІСНИК КНТЕУ. 2013. № 4

Ясько Ю. Формирование государственной конкурентной политики в Украине.

Исследована сутність і содержание конкурентної політики государства. Обоснована необхідність чітко розличать процес разработки и процесс реализации конкурентної політики государства. Обозначена система цілей конкурентної політики, проанализированы інструменти реализации конкурентної політики. Доказана необхідність прогнозування состояния конкурентної среды на рынках товаров и услуг.

Ключевые слова: конкурентная політика государства, товарний ринок, конкурентная среда, цілі конкурентної політики, інструменти конкурентної політики.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки конкуренція стала одним із найважливіших чинників суспільного відтворення, який визначає рівень конкурентоспроможності економіки і забезпечує стійке економічне зростання. В умовах формування інноваційної моделі економічного розвитку збільшується значущість конкурентної політики держави, важливого елемента системи державного регулювання економіки, спрямованого на створення умов стабільного соціально-економічного розвитку. Конкурентна політика є складовою Програми економічних реформ на 2010–2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава".

Період створення конкурентного середовища та реалізації конкурентної політики в Україні виявив певну сукупність проблем. Їх наукове дослідження та узагальнення є сьогодні одним з пріоритетних завдань економічної науки. Тому особливо актуальним для модернізації національної економіки є системне теоретичне дослідження сутності конкурентної політики, що зумовлює необхідність пошуку нових методологічних та практичних інструментів, які дають змогу на сучасному етапі підвищити ефективність розроблення та реалізації конкурентної політики держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми розвитку конкуренції та основ конкурентної політики досліджували такі зарубіжні науковці, як А. Сміт [1], Дж. Робінсон [2], Й. Шумпетер [3], М. Портер [4] та ін. Окремим теоретико-методологічним аспектам конкурентної політики приділяли увагу і вітчизняні вчені-економісти: З. Борисенко [5], Б. Кваснюк [6], О. Костусєв [7], В. Лагутін [8], Г. Філюк [9] та ін.

Метою статті є дослідження теоретичних засад розроблення та реалізації конкурентної політики держави в сучасних умовах господарювання.

Результати дослідження. У науковій літературі загальноприйнятого трактування терміна "конкурентна політика", незважаючи на його постійне використання, немає. Проте досить часто здійснюються окремі теоретико-методологічні дослідження сутності конкурентної політики – як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями.

Складність дослідження феномена конкурентної політики полягає ще й у тому, що донині відсутня єдина назва цієї складової державної політики. Так, нерідко у цьому контексті вживають поняття "антимонопольна політика", "антитрестівська політика", "політика у сфері захисту економічної конкуренції", "антимонопольно-конкурентна політика". Це характерно й для України: наприклад, у чинному Господарському кодексі України використовується термін "антимонопольно-конкурентна політика", під якою розуміється комплекс заходів держави, спрямованих на створення оптимального конкурентного середовища діяльності суб'єктів господарювання, забезпечення їх взаємодії на умовах недопущення проявів дискримінації одних суб'єктів іншими, насамперед, у сфері монопольного ціноутворення та за рахунок зниження якості продукції, послуг, сприяння зростанню ефективної соціально орієнтованої економіки [10]. В іншому нормативно-правовому акті, а саме в Законі України "Про захист економічної конкуренції" конкурентну політику називають "політикою в сфері захисту економічної конкуренції" [11].

Зміст та сутність конкурентної політики держави досліджують і такі міжнародні організації, як Світова організація торгівлі (СОТ), Світовий банк, ЮНКТАД тощо. Так, Світова організація торгівлі визначає конкурентну політику як весь спектр заходів, що використовуються для розвитку конкурентної структури ринків і конкурентної поведінки суб'єктів господарювання, не порушуючи при цьому норми конкурентного законодавства [12]. За визначенням Світового банку, конкурентна політика – це заходи державної влади, які безпосередньо впливають на поведінку підприємств і структуру промисловості. Відповідно конкурентна політика включає: політику, яка посилює конкуренцію на регіональних і національних ринках; конкурентне законодавство, також відоме як антитрестівське або антимонопольне [13].

Конкурентна політика, як зазначає М. Мотта, це сукупність політик і законів, які гарантують, що конкуренція на ринку не обмежується і, в свою чергу, не завдає шкоди суспільству, тобто не зменшує економічну ефективність [14, с. 30].

Більшість вітчизняних вчених-економістів використовують термін "конкурентна політика". На думку З. Борисенко, конкурентну політику держави можна визначити як комплекс цілеспрямованих державних заходів, спрямованих на створення і захист конкурентного середовища, здійснення профілактики та безпосереднє припинення порушень конкурентного законодавства, сприяння розвитку добросовісної конкуренції на товарних ринках [5, с. 42]. Г. Филюк трактує конкурентну політику як комплекс методів, засобів, інструментів держави, наддержавних органів, спрямованих на попередження та безпосереднє припинення порушень антимонопольного законодавства, створення і захист конкурентного середовища як на національних, так і міжнародних ринках,

сприяння розвитку конкурентних відносин та добросовісної конкуренції на основі підвищення конкурентної культури суспільства [9, с. 47].

У свою чергу, В. Лагутін зазначає, що "конкурентна політика – це система державних заходів правового, економічного та організаційно-адміністративного характеру, які спрямовані на формування конкурентного середовища, захист і підтримку конкуренції та боротьбу зі зловживанням монопольним становищем в економіці" [8, с. 14].

Конкурентну політику слід розглядати у широкому та вузькому трактуванні. У широкому розумінні конкурентна політика – це сукупність заходів економічної політики, спрямованих на поступальний розвиток економіки, підвищення конкурентоспроможності продукції та послуг національного виробництва, стимулювання прогресивних змін структури національної економіки, забезпечення ефективної зайнятості та ін. У вузькому значенні конкурентна політика – це заходи органів державної влади у сфері здійснення контролю за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів щодо системи захисту конкуренції. Зокрема, це комплекс заходів припинення антиконкурентних узгоджених дій підприємців, попередження зловживань монопольним становищем, усунення проявів недобросовісної конкуренції, профілактика антиконкурентних дій органів влади та ін.

Нині доцільним є використання терміна "конкурентна політика" у широкому розумінні, оскільки його складовими є державне сприяння розвитку конкуренції, нормативно-правове регулювання економічної конкуренції, державний контроль, інституційне регулювання.

Таким чином, сучасна конкурентна політика – це комплекс заходів, спрямованих, з одного боку, на попередження, обмеження та припинення зловживань монопольною владою та боротьбу з недобросовісною конкуренцією, з іншого, – на підтримку, захист і розвиток конкуренції. Незаперечним є наявність позитивного впливу сучасної ефективної системи конкурентних відносин на національну економіку в цілому.

Для наукового визначення сутності конкурентної політики важливо чітко розрізняти процес розроблення (формування) та процес реалізації державної конкурентної політики. Схематично ці процеси (стосовно України) зображено на *рис. 1*.

Розроблення конкурентної політики – процес визначення основних цілей, завдань, пріоритетів, кількісних і часових характеристик, конкретних виконавців та необхідних ресурсів. Реалізація конкурентної політики – прийняття державних рішень, пов'язаних із законодавчим процесом і оперативним управлінням з боку органів виконавчої влади.

Процес розроблення конкурентної політики держави включає її наукове обґрунтування, врахування необхідності забезпечення соціально-економічної стабільності та розвитку країни. Це передбачає наукове визначення змісту конкурентної політики, який відображає потреби та інтереси суспільства, вибір механізму та інструментів її практичної реалізації.

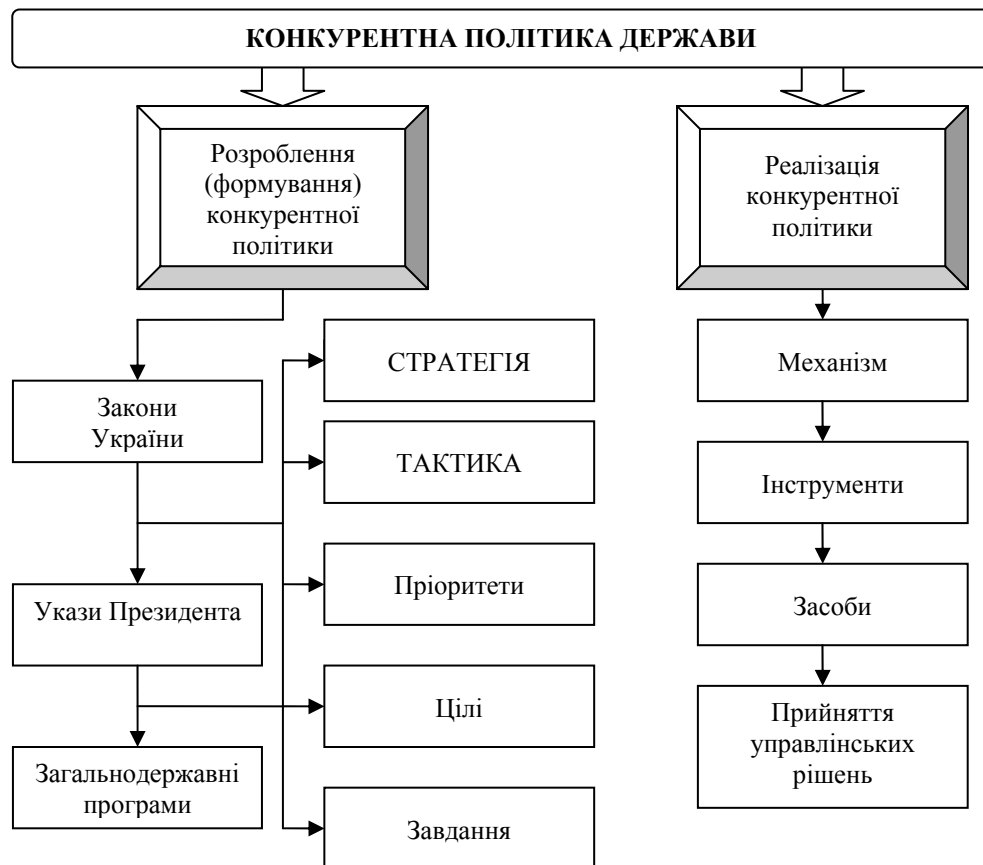

Рис. 1. Процеси розроблення та реалізації конкурентної політики держави

Примітка. Складено автором.

Процес реалізації державної конкурентної політики – це використання технологій і методів управління, які обумовлюють необхідність здійснення певних управлінських рішень. У ході реалізації конкурентної політики конституційний принцип свободи економічної діяльності обмежується на користь публічних інтересів та соціально-економічної ефективності. Стратегічним завданням конкурентної політики є забезпечення рівних умов конкуренції, що створює стимули для інновацій та інвестицій. Конкурентна політика означає встановлення і забезпечення дотримання правил, які забороняють певні способи поведінки на ринку.

Науковий підхід до побудови конкурентної політики передбачає дотримання принципу системності: принципи розроблення і заходи реалізації конкурентної політики повинні бути взаємопов'язаними та відповідно доповнювати один одного. Більшість завдань у сфері конкурентної політики мають системний характер і потребують комплексних заходів та щоденного контролю.

У процесі розроблення та реалізації конкурентної політики держави важливим етапом є прийняття та виконання державних цільових програм відповідної спрямованості, що передбачають визначені на певний термін плани відповідних заходів. В Україні з 2004 р. відсутній програмний документ, який визначав би основні напрями реалізації конкурентної політики на загальнодержавному рівні. Тому значним кроком у процесі модернізації національної конкурентної політики стало затвердження Концепції загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2014–2024 роки [15].

При розробленні та реалізації конкурентної політики держави важливо визначити її основні цілі. В соціально орієнтованій ринковій економіці це, з одного боку, підтримка ринкового механізму саморегулювання, забезпечення ринкових відносин, а з іншого, – забезпечення соціальної захищеності і соціального розвитку суспільства.

Концептуально цілі конкурентної політики держави можна поділити на стратегічні, тактичні та проміжні, які створюють певну ієрархічну систему.

Ефективність конкурентної політики залежить від багатьох чинників, серед яких першочергове значення має правильний вибір її *стратегічних* цілей, які можна також назвати основними, вищими або кінцевими (неправильне визначення стратегічних цілей конкурентної політики спричиняє відповідні помилки щодо вибору її тактичних цілей та інструментів їх досягнення). Стратегічні цілі конкурентної політики відбивають її взаємозв'язок з іншими складовими економічної політики держави. Головна мета конкурентної політики двоєдина: по-перше, сприяння розвитку ефективної економічної конкуренції; по-друге, обмеження монополістичних зловживань в економіці. Поточна конкурентна політика через здійснення послідовних щоденних дій на товарних ринках реалізує більш конкретні або *тактичні* цілі. *Проміжні* цілі конкурентної політики досягаються шляхом регулювання змінних в економічній системі на річних часових інтервалах.

Визначення стратегічних цілей конкурентної політики держави є прерогативою законодавчих органів влади і значною мірою політичним рішенням. Проте розробка ефективної стратегії конкурентної політики можлива лише в межах досягнень сучасної економічної науки. Реальна конкурентна політика формується шляхом вибору варіантів розвитку, запропонованих альтернатив згідно з сучасними економічними теоріями.

На відміну від стратегічних цілей (які мають постійний характер), тактичні цілі конкурентної політики держави можуть і повинні диверсифікуватися залежно від конкретних умов, швидко реагувати на фактичний стан економіки, її проблеми та розбіжності.

Під час формування системи цілей конкурентної політики важливо застосовувати проміжні цілі, які дозволяють узгодити стратегічні цілі з

інструментами конкурентної політики. Відповідний вибір проміжного цільового орієнтиру визначається тим, наскільки щільно він пов'язаний із стратегічними цілями конкурентної політики у конкретних економічних умовах. Проміжні цілі повинні прогнозовано впливати на реалізацію стратегічних цілей.

При визначенні системи цілей конкурентної політики держави варто враховувати той факт, що конкурентна політика не може ставити цілі, які суперечать об'єктивним законам ринку, але може впливати на цінові умови його функціонування і, зокрема, цілеспрямовано регулювати сукупну пропозицію, від якої залежить цінова динаміка. Водночас необхідно враховувати і зміни в умовах виробництва, які формуються екзогенно й об'єктивно впливають на середні витрати та ціни.

Стратегічно важливим завданням конкурентної політики є не просто створення необхідних умов для існування конкуренції, а й забезпечення відповідної якості конкурентних відносин: сприяння реалізації конкурентних переваг суб'єктів господарювання, підвищенню конкурентоспроможності внутрішнього ринку, зростанню конкурентного статусу всіх його учасників.

Конкурентна політика держави реалізується за допомогою системи відповідних *інструментів*. Механізм та інструменти конкурентної політики конкретизуються у законодавчих та нормативно-правових актах.

Інструменти конкурентної політики удосконалювалися з розвитком ринкової економіки – від простих, універсальних заходів протидії монополістичній діяльності суб'єктів господарювання до складних узгоджених дій з розвитку та стимулювання конкуренції на ринках товарів та послуг. Фактично, це державні засоби, що застосовуються для виконання конкретних завдань, передбачених розробленою політикою. Інструменти конкурентної політики взаємопов'язані, кожен з них несе певне економічне навантаження та має об'єктивні межі застосування. Розширення дії одних інструментів за рахунок обмеження дії інших негативно впливає на реалізацію конкурентної політики в цілому [8, с. 27].

Конкурентна політика містить певні об'єктивно зумовлені *засоби*, які можна поділити на такі, що утворюють сприятливе для економічного розвитку конкурентне середовище, ініціюють ефективні конкурентні процеси, регулюють конкурентні процеси.

Аналізуючи класифікацію інструментів конкурентної політики держави, дійдемо висновку, що всі інструменти конкурентної політики доцільно поділити на групи (*табл. 1*).

Конкурентна політика – не ізольований інструмент державного регулювання економіки, вона є складовою частиною загальної стратегії соціально-економічного розвитку країни. Стратегія держави у частині розвитку ефективного конкурентного середовища та захисту конкуренції покликана узгодити всі складові у системі цілей конкурентної політики.

Таблиця 1

Інструменти конкурентної політики держави

Група інструментів	Дія
Регламентуючі	Встановлення правил поведінки суб'єктів господарювання у сфері економічної конкуренції
Стимулюючі	Сприяння розвитку конкуренції на товарних ринках шляхом використання системи позитивних стимулюючих заходів державного впливу на економічні процеси
Контролюючі	Постійний моніторинг розвитку конкурентних відносин щодо дотримання встановлених правил і норм ринкової поведінки суб'єктів господарювання
Імперативні	Припинення негативних проявів монополізму, попередження порушень конкурентного законодавства тощо
Профілактично-превентивні	Інформування, роз'яснення суб'єктам господарювання зрозумілих та прозорих правил поведінки на товарних ринках, адвокатування конкуренції
Організаційно-інституційні	Формування і реорганізація інститутів з метою виконання функцій держави у сфері конкурентної політики

Примітка. Складено автором.

Визначаючи сутність конкурентної політики, необхідно передусім вивчити природу, структуру, функціональне призначення відповідних ринків, від якості аналізу яких залежить ефективність реалізації конкурентної політики. Чим складніша структура економіки, тим важче обрати ринки товарів та послуг, на які будуть спрямовані дії держави при реалізації конкурентної політики. Тому з модернізацією економіки державна конкурентна політика дедалі більше фокусується на соціально важливих для національної економіки ринках [16, с. 161].

У більшості країн світу стан ринків товарів та послуг з позицій рівня конкуренції аналізується конкурентними відомствами. Так, у річних звітах Антимонопольного комітету України (АМК України) за 2002–2012 рр. опубліковано аналіз стану конкурентного середовища понад 50 ринків товарів та послуг [17]. В аналітичних матеріалах, викладених у звітах АМК України, для оцінки стану конкуренції на ринках товарів та послуг використовується здебільшого структуралістський підхід. Так, протягом останніх років АМК України в річних звітах наводить перелік пріоритетних (соціально важливих) ринків для економіки України. Детальний їх перелік за 2008–2012 рр. наведено в *табл. 2*.

З метою досягнення стратегічних цілей конкурентної політики держави також важливо забезпечити оптимальні умови для ефективного функціонування ринків товарів та послуг, налагодити постійний моніторинг найважливіших з них. Державне втручання на монополістичних і олігополістичних ринках повинно бути активним і цілеспрямованим, а соціально важливі ринки потребують особливо рішучих заходів з обмеження антиконкурентних дій.

Соціально важливі ринки України в 2008–2012 рр.

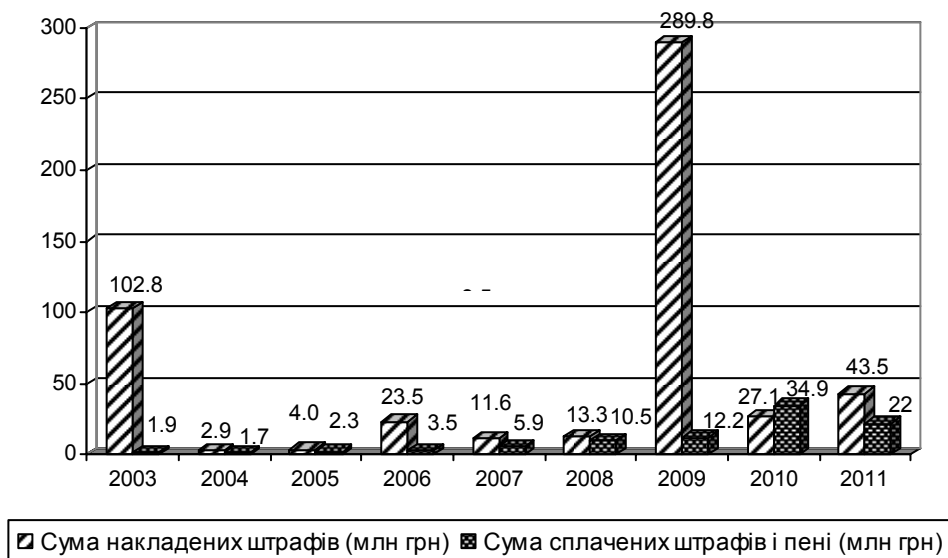
Рік	Ринки	
2008	<ul style="list-style-type: none"> ▲ лікарських засобів ▲ нафтопродуктів ▲ продуктів харчування 	
2009	<ul style="list-style-type: none"> ▲ лікарських засобів ▲ паливних ресурсів ▲ хліба та хлібобулочних виробів ▲ борошна ▲ зерна 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ послуг морських портів ▲ платних обов'язкових медичних послуг ▲ цукру ▲ цементної продукції
2010	<ul style="list-style-type: none"> ▲ лікарських засобів ▲ паливних ресурсів ▲ хліба та хлібобулочних виробів ▲ продовольчих ресурсів ▲ фінансових послуг 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ транспортних послуг ▲ телекомунікаційних послуг
2011	<ul style="list-style-type: none"> ▲ лікарських засобів ▲ паливних ресурсів ▲ хліба та хлібобулочних виробів ▲ житлово-комунальних послуг ▲ готельних послуг 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ ритуальних послуг ▲ адміністративних послуг ▲ бетону та цегли ▲ автостанційних послуг
2012	<ul style="list-style-type: none"> ▲ лікарських засобів ▲ паливних ресурсів ▲ хліба та хлібобулочних виробів ▲ житлово-комунальних послуг ▲ готельних послуг ▲ ритуальних послуг 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ у сфері підключення об'єктів містобудування ▲ молока для промислової переробки ▲ у сфері збору, вивезення, перероблення та захоронення побутових відходів

Примітка. Складено автором за даними [17].

Для наукового забезпечення конкурентної політики необхідна розробка методик прогнозування стану конкурентного середовища на ринках товарів та послуг – це дасть змогу передбачити можливі варіанти при виборі стратегії економічної політики, а також попередити можливі порушення конкурентного законодавства.

За результатами дослідження та аналізу рівня конкуренції на ринках товарів та послуг АМК України може з власної ініціативи розпочати розгляд справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції і в результаті притягнути до відповідальності суб'єктів господарювання. Так, протягом 2011 р. на порушників законодавства про захист економічної конкуренції було накладено штрафів у загальному розмірі понад 43.5 млн грн, що більше ніж у півтора рази перевищує показник 2010 р. та більше ніж у 3.2 рази – показник 2008 р. (рис. 2). Проте, як видно з рис. 2, існує досить велика різниця між розміром штрафів, накладених органами АМК України та

сплачених порушниками. Основні причини такого дисбалансу у тому, що Антимонопольний комітет України не є фіскальним органом державної влади і не має відповідних повноважень у частині контролю за сплатою штрафів, а також у відсутності спеціалізованих судів щодо розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Рис. 2. Динаміка накладених органами Антимонопольного комітету України та сплачених порушниками штрафів протягом 2003–2011 рр.

Примітка. Складено автором за даними [17].

Прогнозування рівня економічної конкуренції має поєднуватися з економіко-математичним моделюванням оптимального конкурентного середовища ринкової діяльності суб'єктів господарювання, забезпечення їх взаємодії на умовах недопущення проявів дискримінації одних суб'єктів іншими. Особливо важливим є моделювання зміни цін [8, с. 105].

В Україні існують проблеми здійснення моніторингу та прогнозування рівня конкуренції, зокрема: відсутність об'єктивної інформації про стан конкретного ринку товарів або послуг (як правило, вона перекладається конкурентними органами на учасників ринку, які зобов'язані надавати інформацію на відповідний запит); відсутність єдиної системи методів та інструментів прогнозування зміни структури окремих ринків товарів та послуг; недосконалість системи статистичної звітності підприємств, що призводить до неточності розрахунку необхідних кількісних показників; відсутність кількісних та якісних показників оцінки ефективності реалізації конкурентної політики та діяльності конкурентних органів та ін.

Висновки. Таким чином, економічна конкуренція є найважливішим інститутом сучасної ринкової економіки. Необхідність її ефективного захисту та розвитку вимагає розроблення і реалізації дієвої державної конкурентної політики. Конкурентна політика держави покликана сприяти розвитку конкуренції на ринках товарів та послуг, стимулювати створення і розвиток цивілізованого конкурентного середовища і конкурентних механізмів, забезпечувати рівні конкурентні умови. Пріоритетами в цій сфері повинно стати створення умов для розвитку конкуренції, зокрема, завдяки зниженню бар'єрів входу, розвитку ринкової інфраструктури та підтримки інновацій. Для ефективної реалізації конкурентної політики в Україні необхідним є формування збалансованої системи цілей та інструментів конкурентної політики, а також запровадження постійного моніторингу та прогнозування рівня конкуренції на соціально важливих ринках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Сміт А.* Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй / А. Сміт ; пер. з англ. О. Васильєва [та ін.]. — К. : Port-Royal, 2001.
2. *Робинсон Дж.* Экономическая теория несовершенной конкуренции / Дж. Робинсон. — М., 1986.
3. *Шумпетер Й.* Теория экономического развития / Й. Шумпетер ; пер. с нем. В. Автономов, М. Любский, А. Чепуренко ; пер. с англ. В. С. Автономов и др. — М. : Эксмо, 2007.
4. *Портер М.* Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов / М. Портер ; пер. с англ. И. Минервина. — М. : Альпина Паблшер, 2011. — 454 с.
5. *Борисенко З.* Основи конкурентної політики : підручник / З. Борисенко. — К. : Таксон, 2004. — 704 с.
6. *Кваснюк Б.* Конкурентоспроможність національної економіки / Б. Кваснюк ; за ред. Б. Є. Кваснюка. — К. : Фенікс, 2005. — 582 с.
7. *Костусев О.* Конкурентная политика в Украине : монография / О. Костусев. — К. : КНЕУ, 2004. — 310 с.
8. Конкурентна політика держави в умовах трансформації національної економіки : монографія / за заг. ред. В. Д. Лагутіна. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. — 308 с.
9. *Філюк Г.* Конкурентна політика держави в умовах глобалізації / Г. Філюк // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. — 2009. — № 109. — С. 46—53.
10. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
11. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11 січ. 2001 № 2210/III [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.

12. WTO (1999), "The Fundamental Principles of Competition Policy: Background Note by the Secretariat" Working Group on the Interaction between Trade and Competition Policy WT/WGTCP/W/127.
13. A Framework for the Design and Implementation of Competition Law and Policy / R. Shyam Khemani. — Washington, World Bank, 1998.
14. *Motta M.* Competition Policy: Theory and Practice / M. Motta. — New York : Cambridge University Press, 2004.
15. Концепція Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2014—2024 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/690-2012-%D1%80>.
16. *Кулішова Т.* Методичні підходи до визначення територіальних меж ринків роздрібної торгівлі світлими нафтопродуктами / Т. Кулішова, С. Сапегін // Антимонопольно-конкурентна політика: теорія та практика : зб. наук. пр. — Вип. 2. — К. : Фенікс, 2007.
17. Річні звіти Антимонопольного комітету України за 2002—2012 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.amc.gov.ua/amc/control/uk/publish/article?art_id=212425&cat_id=212422.

Стаття надійшла до редакції 02.04.2013.

Yasko J. Development and implementation of state competition policy.

Background. Presented scientific article is devoted to research of the theoretical foundations of the development and implementation of competition policy in the contemporary economy. Topicality of this subject is revealed through the need for modernization of the national economy by finding new methodological and practical tools that will allow at present to increase the effectiveness of competition policy of the state.

Review of scientific sources on selected problems showed that conducted researches of the processes of competition and competition policy had identified a number of acute problems. Majority of existing scientific developments have focused mainly on research of theoretical principles of competition policy in general. However, the issues of designing and implementing a balanced competition policy have been studied not enough in the scientific literature and needs further research.

Results of research. A key element of the work carried out in research is substantiation of necessity of a clear distinguish between process of development and implementation of competition policy. It has been indicated that the scientific approach to the development of competition policy implies compliance to the systematic principle. Also in the article we found that for effective implementation of competition policy in Ukraine is necessary to establish a balanced system of objectives and instruments of competition policy, and the establishment of monitoring and forecasting the level of competition on the major commodity markets.

Complementing the work is the detailed theoretical analysis of the essence of "competition policy." The author noted that the effective design and implementation of state competition policy its essence should be considered in the broad and narrow senses.

Conclusions. The author noted that the conducted research can contribute to a more complete study of the essence of competition policy and also can be a partial basis for development of the strategy of competition policy.

Keywords: state competition policy, commodity market, competitive environment, objectives of competition policy, instruments of competition policy.

REFERENCES

1. *Smit A.* Dobrobut nacij. Doslidzhennja pro pryrodu ta prychny dobrobutu nacij / A. Smit ; per. z angl. O. Vasyl'jeva [ta in.]. — K. : Port-Royal, 2001.
2. *Robinson Dzh.* Jekonomicheskaja teorija nesovershennoj konkurencii / Dzh. Robinson. — M., 1986.
3. *Shumpeter J.* Teorija jekonomicheskogo razvitija / J. Shumpeter ; per. s nem. V. Avtonomov, M. Ljubskij, A. Chepurenko ; per. s angl. V. S. Avtonomov i dr. — M. : Jeksmo, 2007.
4. *Porter M.* Konkurentnaja strategija: Metodika analiza otraslej i konkurentov / M. Porter ; per. s angl. I. Minervina. — M. : Al'pina Pablisher, 2011. — 454 s.
5. *Borysenko Z.* Osnovy konkurentnoi' polityky : pidruchnyk / Z. Borysenko. — K. : Takson, 2004. — 704 s.
6. *Kvasnjuk B.* Konkurentospromozhnist' nacional'noi' ekonomiky / B. Kvasnjuk ; za red. B. Je. Kvasnjuka. — K. : Feniks, 2005. — 582 s.
7. *Kostusev O.* Konkurentnaja politika v Ukraine : monografija / O. Kostusev. — K. : KNEU, 2004. — 310 s.
8. *Konkurentna* polityka derzhavy v umovah transformacii' nacional'noi' ekonomiky : monografija / za zag. red. V. D. Lagutina. — K. : Kyi'v. nac. torg.-ekon. un-t, 2008. — 308 s.
9. *Fyljuk G.* Konkurentna polityka derzhavy v umovah globalizacii' / G. Fyljuk // Visnyk Kyi'vs'kogo nacional'nogo universytetu im. T. Shevchenka. — 2009. — № 109. — S. 46—53.
10. *Gospodars'kyj kodeks Ukraïny vid 16.01.2003 № 436-IV* [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
11. *Pro zahyst ekonomichnoi' konkurencii'* : Zakon Ukraïny vid 11 sich. 2001 № 2210/III [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.
12. WTO (1999), "The Fundamental Principles of Competition Policy: Background Note by the Secretariat" Working Group on the Interaction between Trade and Competition Policy WT/WGTCP/W/127.
13. A Framework for the Design and Implementation of Competition Law and Policy / R. Shyam Khemani. — Washington, World Bank, 1998.
14. *Motta M.* Competition Policy: Theory and Practice / M. Motta. — New York : Cambridge University Press, 2004.
15. *Koncepcija Zagal'noderzhavnoi' programy rozvytku konkurencii' na 2014—2024 rr.* [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/690-2012-%D1%80>.
16. *Kulishova T.* Metodychni pidhody do vyznachennja terytorial'nyh mezh ryнкiv rozdribnoi' torgivli svitlymy naftoproduktamy / T. Kulishova, S. Sapjegin // Antymonopol'no-konkurentna polityka: teorija ta praktyka : zb. nauk. pr. — Vyp. 2. — K. : Feniks, 2007.
17. *Richni zvity Antymonopol'nogo komitetu Ukraïny za 2002—2012 rr.* [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : http://www.amc.gov.ua/amc/control/uk/publish/article?art_id=212425&cat_id=212422.